

Programkommitténs förslag på

ÄNDRINGAR I PRINCIPPROGRAMMET

Till kongressen 2025

★ UNG VÄNSTER

1. Förtrycket mot hbtq-personers rätta plats i programmet

Under kongressperioden har programkommittén kontinuerligt diskuterat förtrycket mot hbtq-personer, både med utgångspunkt i det senaste principprogrammet och det nya hbtq-programmet. Förtrycket mot hbtq-personer har sin utgångspunkt i könsmaktsordningens syn på sexualitet, kön och genus. Därför vill vi föreslå nya stycken till kongressen som tydliggör hur förtrycket mot hbtq-personer, både utifrån sexualitet och könsidentitet, förhåller sig till könsmaktsordningen.

Programkommittén föreslår kongressen att göra förändringar i hur texten om kön och genus, sexuellt likaberättigande samt transkamp är uppbyggda. Det handlar framförallt om att vi vill stärka den ideologiska kopplingen mellan könsmaktsordningen och det förtryck som hbtq-personer möter. Med den nya placeringen sätter vi könsidentitet och sexualitet i ett större ideologiskt och teoretiskt sammanhang istället för att bli ett förtryck vid sidan av. Vi väljer också att etablera begreppen heteronorm och cisnorm, som vi menar är en central del av vår begreppsapparat.

De nuvarande skrivningarna under rubriken ”Sexuellt likaberättigande” präglas av dags- och sakpolitik och saknar den principiella karaktär som präglar övriga delar av principprogrammet. Den nya texten om sexualitet innebär en tydligare förankring i vår analys av könsmaktsordningen och kön och genus. Vi menar att genusdualism är en central del i förståelsen för hur samhällets syn på sexualitet reproduceras och återskapas. De två motsatta könen och deras tillskrivna sexualitet är en del av vår förståelse av hur könsmaktsordningen förhåller sig till de sexualiteter som bryter mot den dualistiska ordningen. Här vill vi också etablera begreppet heteronorm vi menar spelar en avgörande roll i vår analys. Förväntningarna på heterosexualitet är en del i genusdualismen och samhällets förväntan på heterosexualitet är en del av hbtq-personers vardag. Det nya stycket om sexualitet innebär en vidgad begreppsapparat där begrepp som heteronorm och tvåsamhetsnorm samsas med begrepp från vår analys av kön och genus vilket vi menar bidrar till en djupare teoretisk förståelse som principprogrammet inte bara behöver utan också förtjänar.

Programkommittén föreslår nya skrivningar för att ersätta delen “Transkamp”. De nuvarande skrivningarna menar vi inte rymmer vår betydligt mer komplexa förståelse för transpersoners position i det binära genussystemet samt kopplingen mellan könsidentitet, kön och genus. Dessutom saknar de tidigare skrivningarna den begreppsapparat som krävs för en analys med högre abstraktionsnivå. Vi menar att vårt förslag sätter analysen av könsidentitet i relation till genussystemets uppbyggnad med isärhållande och rangordning. Isärhållandet och rangordningen är centrala begrepp för att förstå genussystemets dualistiska struktur och hur avvikelser från den är ett hot mot könsmaktsordningens själva essens. Kopplingen till genus blir tydligare både genom styckets placering och den begreppsapparat som etableras. I våra nya skrivningar får sakpolitik stå tillbaka för längre, principiella resonemang vilket vi menar är på sin plats.

Vi föreslår vissa strykningar i delen om kön och genus relativt kort efter en helrevidering. Det gör vi eftersom vi menar att delar av texten präglades av interna ställningstaganden som vi menar inte är av principiell karaktär. Vi vill med vårt förslag höja abstraktionsnivån i förbundets analys av hur kön och genus samspelar och interagerar med sexualitet och könsidentitet. Den analys som initieras i styckena i principprogrammet finns kvar men de nya skrivningar vi föreslår har en mer utvecklad karaktär och bidrar till en fördjupad förståelse vilket vi menar är nödvändigt.

Rubriken och texten “Förtryck mot hbtq-personer” ersätts i vårt förslag med nya rubriker under rubriken “Kön och genus”. Den nya placeringen sätter förtrycket i ett tydligare sammanhang istället

1 för som en avslutning vilket vi menar är centralt i vårt förslag. Programkommittén har diskuterat det
2 nya hbtq-programmet i vårt arbete med att utveckla principprogrammets analys av
3 könsmaktsordningen. Vi föreslår därför vissa förtydligande skrivningar och utvecklar redan befintliga
4 resonemang som ligger till grund för vår förståelse för könsmaktsordningens komplexa förtryck. I och
5 med att förbundet nu har ett politiskt program som behandlar hbtq-politik vill vi också stryka de
6 sakpolitiska skrivningar som tidigare präglat texten. Vi menar att dessa hör bättre hemma i ett
7 politiskt program medan principiella ställningstaganden behålls i principprogrammet.
8

9 *Programkommittén yrkar*

10 **att** ersätta texten på sida 18 rad 35 “Förtrycket mot hbtq-personer...” till och med sida 19 rad 33
11 “...strukturella maktordningen upphävas.” samt sida 22 rad 4 “Förtryck mot hbtq-personer” till och
12 med sida 23 rad 4 “... transpersoner kan upphävas.” med följande text på sida 18 rad 35
13

14 “Könsmaktsordningens förtryck utgår från det kön och genus som omgivningen tillskriver en person,
15 vilket inte nödvändigtvis speglar personens könsidentitet. Personer som bryter mot samhällets
16 föreställningar om könsidentitet, könsuttryck och sexualitet utsätts för ett särskilt förtryck från
17 könsmaktsordningen. Heteronormen och cisnormen är uttryck för könsmaktsordningen som särskilt
18 påverkar hbtq-personer.
19

20 Sexualitet

21 Stabiliteten i genussystemet vilar på det dualistiska förhållandet, där vardera genus definieras utifrån
22 det andra och som varandras motsats. I det kodas också hela vår omgivning efter genus och tillskrivs
23 en manlig eller kvinnlig essens. Normerna är dock föränderliga och hur egenskaper och attribut kodas
24 kan skifta över tid. På samma sätt kodas sexualitet efter genus. Medan manlig sexualitet framställs
25 som dominant, aktiv och frisläppt är kvinnlig sexualitet undergiven, passiv och kysk. Den manliga
26 sexualiteten är starkt kopplad till lust medan den kvinnliga är kopplad till reproduktion. Men
27 framförallt är den manliga sexualiteten synlig medan den kvinnliga är osynlig. Liksom kvinnors
28 sexualitet i allmänhet osynliggörs och exploateras, sker det särskilt med kvinnlig samkönad sexualitet.
29 Inte heller i rörelser som kämpar för homo- och bisexuellas rättigheter ges kvinnor lika stort utrymme
30 som män.
31

32 Inbyggt i vardera genus finns en förväntan på heterosexualitet. De biologiska könens reproduktiva
33 förmåga och genuskategoriernas komplementära potential används för att legitimera heteronormen.
34 Den som bryter mot heteronormen bryter i förlängningen mot genus. Eftersom heteronormen
35 legitimeras utifrån genuskategoriernas isärhållande och dualism, ifrågasätter det här avsteget själva
36 kärnan i genussystemet. Det är därför nödvändigt för könsmaktsordningens upprätthållande att straffa
37 den som bryter mot heteronormen eftersom det hotar själva grunden på vilket systemet vilar. Den som
38 avviker från normen möter diskriminering, trakasserier och i yttersta form fysiskt våld från
39 omgivningen och samhället. Könsmaktsordningen ser sexualitet som ett statiskt och oföränderligt
40 tillstånd som följer genus. Alla sexualiteter som bryter mot heteronormen utmanar
41 könsmaktsordningen men bisexualitet utmanar uppfattningen om statiskhet och möter därför särskilda
42 fördomar. Tillsammans med tvåsamhetsnormen dikterar heteronormen villkoren för relationer och
43 samlevnad. Där är den heterosexuella kärnfamiljen norm och genom den befästs och reproduceras
44 könsmaktsordningens normer och maktobalans.
45

1 Ung Vänster verkar för ett samhälle där det står varje människa fritt att bejaka sin sexualitet och där
2 heteronormen och tvåsamhetsnormen avskaffats. Ett samhälle där den heterosexuella
3 kärnfamiljsnormen har fått ge vika för en mångfald av samlevnadsformer.

4 **Könsidentitet**

5 Genussystemets isärhållande och rangordning blir särskilt tydlig när det kommer till förväntningar på
6 hur vi ska vara. När epitet, fenomen och egenskaper kodas som manliga eller kvinnliga finns det en
7 förväntning på att den som läses som man eller kvinna besitter dessa. En persons förväntade
8 könsuttryck är därför en konsekvens av genus. Cisnormen är en produkt av könsmaktsordningens
9 förtryck och präglar hela samhället. Att bryta mot det förväntade könsuttrycket stör den rådande
10 könsmaktsordningen och hotar i förlängningen mäns strukturella överordning. Kvinnligt kodade
11 attribut värderas lägre än manligt kodade attribut. Det innebär att den som kodas som man straffas
12 hårdare för att ha ett könsöverskridande uttryck.

13
14 Könsmaktsordningen förväntar sig ett linjärt förhållande mellan kön, genus och könsidentitet. När det
15 inte stämmer överens med en persons självidentifikation får det konsekvenser från
16 könsmaktsordningen. Att en person genom könsbekräftande behandling kan ändra sin position i
17 genussystemet hotar könsmaktsordningens statiska syn på kön och i förlängningen genussystemets
18 stabilitet. Den som inte följer sitt tilldelade genus utgör ett hot mot den strukturella, binära
19 könsuppdelningen och synen på manliga och kvinnliga egenskaper som biologiskt grundade. Ung
20 Vänster ser införandet av ett tredje juridiskt kön som ett viktigt steg på vägen för att öka
21 transpersoners rättigheter. När transpersoner följer sin könsidentitet innebär det ofta ett brott mot
22 genus vilket möter repression från könsmaktsordningen. För att bryta förtrycket måste den binära
23 uppdelningen av kön och den strukturella maktordningen upphävas.”

25 **2. Inte alla män, men...**

26 I principprogrammet utvecklas vår analys av sexualiserat våld som ett av könsmaktsordningens mest
27 brutala uttryck. Det sexualiserade våldet är genomgående och komplext eftersom det tar sig uttryck i
28 allt från vardagsrädsla till grovt våld. Förtryckets flexibla och varierade karaktär gör att det slår hårt
29 på flera arenor parallellt. Skulden för det sexualiserade våldet ska tillskrivas män som grupp. Den
30 nuvarande programtexten beskriver hur kvinnor begränsar sina liv för en falsk känsla av kontroll och
31 makt över sina liv. Den reella makten ligger hos den grupp som utövar det sexualiserade våldet.
32 Programkommittén vill därför föra in en skrivning som vi menar är slutsatsen i resonemanget som
33 redan finns om vardagsrädsla kopplat till sexualiserat våld.

34
35 *Programkommittén yrkar*

36 **att** på sida 20 rad 31 efter meningen “...känna sig trygga.” lägga till “Det underliggande hotet innebär
37 i praktiken att alla män är potentiella förövare.”

38 39 **3. En rasistisk könsmaktsordning**

40 Programkommittén föreslår att ersätta ett kort stycke om rasism under rubriken “Makten över
41 kvinnors arbete” med en ny text som beskriver hur könsmaktsordningen samverkar med rasistiska
42 strukturer. Vi menar att förbundet är redo att utveckla vår analys av rasism och könsmaktsordning
43 från att bara handla om arbete till att även beskriva den rasism som präglar kvinnor just för att de är
44 kvinnor.

45

1 Vi föreslår därför en ny rubrik med en efterföljande text som beskriver vår syn på hur
2 könsmaktsordningen också präglas av rasism. De tidigare skrivningarna om hur rasifierade kvinnor
3 drabbas av en könssegregerad arbetsmarknad är kvar och till viss del utvecklade. Utöver det har vi
4 föreslagit nya skrivningar som etablerar vår syn på hur exotifiering och sexualisering av rasifierade
5 kvinnor präglar den globala handeln med kvinnors kroppar. Den internationella porrindustrin har
6 fullkomligt exploderat i nya genrer där kvinnors etnicitet och ursprung sexualiseras och utnyttjas för
7 mäns njutning. Samtidigt ser vi hur surrogatindustrin, som nu gått om adoptionsindustrin,
8 kontinuerligt sätter olika grupper av kvinnor mot varandra, i jakten på den ultimata behållaren för
9 centrums reproduktion av kärnfamiljen.

10

11 Det nya stycket är ett första steg i att befästa vår analys av hur förtryckande strukturer använder och
12 utnyttjar varandra för att sätta människor mot varandra.

13

14 *Programkommittén yrkar*

15 **att** på sida 21 rad 36 ersätta “Rasismen och könsmaktsordningen...” till och med sida 22 rad 2 “...i
16 Arbetsförmedlingens verksamhet.” med följande rubrik och stycke

17 “En rasistisk könsmaktsordning

18 Könsmaktsordningen samverkar också med de rasistiska strukturer som präglar samhället.
19 Samordningen mellan förtrycken är systematisk och strukturell och ställer kvinnor mot varandra. På
20 arbetsmarknaden är kvinnor generellt överrepresenterade i lågavlönade tjänsteyrken, där kvinnor som
21 rasifieras ofta utför arbetena med de sämsta villkoren. Kvinnors kroppar rangordnas och jämförs hela
22 tiden med varandra. Rasismen samverkar med könsmaktsordningen vilket tar sig uttryck i hur
23 rasifierade personer exotifieras och sexualiseras. Den globala handeln med kvinnors kroppar är ett
24 tydligt exempel på hur rasistiska strukturer samverkar med könsmaktsordningen för att separera
25 kvinnor genom en falsk diktonomi, i hora eller madonna. Det handlar om i allt från porr, prostitution
26 och trafficking till surrogatmödraskap och importfruar.”

27

28 **4. Splittringen är inte en bra sak**

29 I arbetet med helrevideringen till kongressen 2023 var ett av målen att skapa ett dokument som vävde
30 samman olika typer av förtryck och inte separerade dessa i olika delar. Programmet skulle alltså
31 genomsyras av en tanke om intersektionalitet.

32

33 Dock finns det brister i hur rasismen har vävts in i dokumentet och det har vi velat åtgärda. Den text
34 som vi föreslår att lägga till innehåller inte några nya ställningstaganden men breddar vår analys och
35 vår förståelse av hur förtryck samverkar samt gör det i rätt del av principprogrammet.

36

37 Förhoppningen är att texten ska kunna bidra till att förbundet kan på en djupare nivå analysera och
38 formulera strategier för hur klassamhället och rasismen samverkar. Vi vet att de delar av
39 arbetarklassen som tjänar allra minst och utgör största delen av gigarbetet är rasifierade. Utan den
40 förståelsen kan vi inte på allvar utmana varken rasismen eller kapitalismen.

41

42 *Programkommittén yrkar*

43 **att** på sida 9 rad 29 lägga till följande

1 “Rasismen och klassamhället

2 Rasismen är en del av klassamhället och kommer fortsätta att finnas så länge klassamhället existerar.
3 Den är både en del av hur vårt samhälle är uppbyggt och dess ideologiproduktion, eftersom att
4 klassamhället alltid varit rasistiskt innebär det att dagens samhälle är rasistiskt.

5
6 De ideologiska och strukturella former av rasism som genomsyrar dagens globala hegemoni har sitt
7 ursprung i kolonialismen och imperialismen. Ideologin används för att rättfärdiga centrumländernas
8 dominans i världen genom argument om civilisering, modernisering och sekularisering. En viktig del
9 av vår antirasistiska kamp är därmed att synliggöra hur imperialismen och rasismen samverkar
10 samtidigt som det är viktigt att bekämpa den rasistiska ideologin och dess rangordning.

11
12 Det kapitalistiska samhället bygger på en rasistisk arbetsdelning, globalt och nationellt. Därmed är en
13 central insikt för både klasskampen och vårt antirasistiska arbete att rasifierade grupper utgör en stor
14 del av arbetarklassen, särskilt bland arbetare med låga löner och otrygga arbetsvillkor.

15
16 I kapitalismen används rasismen som ett verktyg för att splittra arbetarklassen. Det innebär att trots att
17 arbetarklassen förlorar på rasism, så kan delar av den uppleva det motsatta och agera därefter. Det kan
18 handla om att man tror att arbetslösheten ska minska om invandringen minskar eller att kostnader för
19 invandring leder till mindre resurser till välfärden. Därför är det viktigt att peka på att så inte är fallet,
20 särskilt i en tid där den rasistiska ideologin blir en allt mer central del i borgerlighetens sätt att splittra
21 och kontrollera arbetarklassen.”

22

23 **5. Rasismens komplexitet i principprogrammet**

24 Under den gångna kongressperioden har Programkommittén diskuterat och jobbat med de stycken
25 som beskriver rasism i principprogrammet. Diskussionerna har utgått ifrån den begreppsapparat som
26 präglar det antirasistiska programmet, principprogrammet och andra relevanta texter. Vi har också
27 utforskat hur det rasistiska förtrycket samverkar med könsmaktsordningen och klassamhället.

28
29 Programkommittén har valt att använda begreppet rasifierad. Det gör vi eftersom vi anser att det har
30 fäste både akademiskt och inom förbundet, samt lämnar utrymme för en fördjupad förståelse för
31 rasismen och dess historia. Begreppet refererar i regel till grupper som underordnas men vi använder
32 det med vetskapen om att alla rasifieras på ett eller annat sätt. När det behövs så bör man använda mer
33 precisa begrepp, som exempelvis vithet, men i principprogrammet vill vi ha en högre abstraktionsnivå
34 och inte gå ner på detaljnivå.

35
36 Den föreslagna texten ämnar att kontextualisera rasifieringsbegreppet och peka på varför det är så
37 användbart och kraftfullt. Samtidigt vill vi lyfta fram att historiska skeenden har påverkat rasismens
38 utveckling och att den är en mångfacetterad och komplex social struktur. Bland annat utifrån
39 skapandet av ett “vi” och ett “dem” och genom skapandet av ett konstruerat mellanförskap.

40
41 Gruppen rasifierade som subjekt för den antirasistiska gruppen har även fått ta plats i de här styckena
42 och inte enbart i vårt ideal samhälle. Det gör att rasifierade personers erfarenheter sätts i centrum för
43 hur den antirasistiska kampen ska utformas.

44
45 Programkommittén har valt att skrivningarna om hur rasistiska strukturer och könsmaktsordningen
46 samverkar ska stå kvar under rubriken ”Könsmaktsordningen” och vill därför föreslå kongressen att
47 skrivningarna om hur rasismen och klassamhället samverkar ska flyttas till rubriken ”Klassamhället”.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15

16

17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44

För att förtydliga hur dess relation till klassamhället har vi valt att bryta ut de delar som handlar mer specifikt om den och kommer föreslå att de läggs under rubriken om kapitalismen. Det hoppas vi ger ett större intersektionellt perspektiv i programmet.

En del av arbetet med att utveckla styckena som berör rasism och antirasism har även varit att skifta från en mer argumenterande och debatterande ton, matcha språket i resten av programmet och omarbete krångliga teoretiska resonemang. Det har lett till att vi tagit bort en del skrivningar som förklarar kopplingen mellan imperialismen och rasismen då vi ville ge utrymme för de mer abstrakta förklaringarna i principprogrammet och lämna de längre och mer djupgående diskussionerna till de politiska program som förbundet tagit fram de senaste åren.

Programkommittén yrkar

att ersätta rubriken “Rasism” på sida 23 rad 6 till och med sida 24 rad 36 “...institutioner.” med följande

“Rasism

Rasismen är en social struktur som grundas i en hierarkisk uppdelning, där vissa människor överordnas och andra underordnas, baserade på föreställningar om ras och etnisk eller kulturell tillhörighet. Rasismen konstrueras i mellanmänniska möten. För att uppdelningen ska kunna rättfärdigas och upprätthållas bygger den på tanken om att rasifierade grupper har olika inneboende egenskaper som värderas olika högt och skiljer grupperna från varandra. Konsekvensen blir att det bildas ett “vi” och ett “dem” där de människor som inte tillhör vi:et utsätts för både exploatering och exkludering. Den process genom vilket den hierarkiska uppdelningen inom rasismen skapas kallas för rasifiering.

Exkluderingen och exploateringen av rasifierade grupper har sina rötter i kolonialismen och koloniala föreställningar har omformats för att fortsatt rättfärdiga rasistiska hierarkier. Det har lett till historiska och nutida försök att utplåna rasifierade gruppers kultur till fördel för de överordnade gruppernas egna. Det har gjorts genom bland annat försök att kontrollera rasifierade gruppers reproduktion genom exempelvis sterilisering, appropriering av kulturella uttryck, fetischering och feminisering samt förbudandet av att lära ut och tala vissa språk.

Vilka egenskaper som tillskrivs olika grupper varierar över tid och plats. Grunden till egenskaperna kan härstamma både utifrån fysiska attribut, och genom kulturellt betingade föremål som pekar ut en person som tillhörande en viss grupp.

Då rasifiering främst sker utifrån externa markörer innebär det att personer som tillhör en rasifierad grupp men inte kan identifieras som det utifrån utseende, språk eller kulturella symboler kan passera som en del av majoritetsgruppen. I vissa fall skapar det ett mellanförskap där personen kan uppleva att den inte tillhör varken tillhör minoritets- eller majoritetskulturen.

Det är de personer som utsätts för rasism som är subjektet för den antirasistiska kampen och därmed kan bidra med sin erfarenhet för att vi ska kunna formulera de antirasistiska strategier som vi använder oss av.

1 Rasismens uttryck

2 Hur rasismen yttrar sig behöver förstås i relation till hur den skapar och upprätthåller ojämlikheter
3 mellan olika grupper institutionellt, i vardagen och genom våld. Genom en bred förståelse för hur
4 rasistiska strukturer tar sig uttryck är det möjligt att identifiera och uppmärksamma förtrycket för att
5 kunna bekämpa och på sikt upphäva det.

6
7 För att kunna benämna och förstå rasismens uttryck utgår vår förståelse för rasism ifrån
8 vardagsrasism, organiserad rasism och institutionell rasism. Vardagsrasismen syftar på den rasism
9 som yttrar sig i vardagliga situationer och som rasifierade personer möter i sin vardag. Den kan utövas
10 både medvetet och omedvetet. Organiserad rasism är rasism som utövas organiserat med politiska
11 mål. De allra tydligaste exemplen på organiserad rasism är rasistiska partier och organisationer med
12 syfte att spä på falska konfliktlinjer baserat på exempelvis etnicitet, religion eller kultur. Rasism
13 används även som en politisk strategi av högerpartier för splittring. Slutligen är institutionell rasism
14 den rasism som utövas och upprätthålls av samhälleliga institutioner.”

17 6. Miljö och klimat – en lycklig skilsmässa

18 Under den senaste kongressperioden har programkommittén utrett och arbetat med de stycken som
19 beskriver våra principiella ställningstaganden kring miljö och klimat. Den nuvarande texten är
20 placerad under huvudrubriken “Samhället idag”. Där menar vi att den fortsatt hör hemma, däremot i
21 en ny utformning. Programkommittén menar att miljöfrågorna under lång tid har fått stå tillbaka för
22 klimatfrågorna vilket vi anser är en inte bara olycklig utan också onödig konfliktlinje. Därför föreslår
23 vi två separata delar – en vardera om miljö och klimat.

24
25 Miljöfrågan har länge präglat vår organisation och våra principiella resonemang har nu hittat sin plats
26 i programmet. Skrivningarna om miljöproblem präglas av resonemang om ekosystem, biologisk
27 mångfald och livsmedelproduktion. Principer om demokrati och hållbarhet skrivs fram för att vägleda
28 vår miljöpolitik. Flera kongresser i rad har valt att bevara och förstärka kärnkraftsmotståndet och
29 programkommittén menar därför att det är av principiell karaktär och bör finnas kvar i
30 principprogrammet.

31
32 Klimatförändringarna skiljer sig från andra miljöproblem. Krisens skala och brådskan att få ned
33 utsläppen gör att de tillägnas en egen underrubrik. Skrivningarna om klimat är på många sätt mer
34 bekanta men är numera av mer principiell karaktär. Resonemangen rör vilka politiska förändringar
35 som krävs och hur kapitalismens funktionssätt förhindrar en långsiktig lösning inom kapitalismen.
36 Styckena präglas av skrivningar om centrumländernas roll i den skenande klimatkatastrofen och
37 därmed det ansvar det innebär. Syftet med våra förslag är att visa på både hur miljö- och
38 klimatfrågorna går isär men också flätas ihop och är varandras väg framåt.

39
40 *Programkommittén yrkar*

41 **att** på sida 25 rad 1 till och med sida 26 rad 19 ersätta texten med följande

42 “Miljö

43 Sedan mänsklighetens begynnelse har vi använt oss av naturens resurser för att leva och överleva.
44 Produktivkrafternas utveckling har medfört förbättrade livsvillkor men även en allt större

1 miljöpåverkan. Människan har ställt sig över naturen och den privata äganderätten över delar av vår
2 miljö innebär att naturens resurser och tjänster utnyttjas ohållbart för kortsiktiga vinster för
3 överklassen.

4
5 Människan är en del av naturens ekosystem och är beroende av tjänsterna de utför. Ett rikt djur- och
6 växtliv är grunden för att ekosystemen ska fungera och överleva. Den biologiska mångfalden är
7 central för ekosystemens anpassningsförmåga, för den globala matsäkerheten och för att motverka de
8 eskalerande klimatförändringarna. Fenomen som kalhyggen, utfiske, försurning och övergödning är
9 reella problem för våra ekosystem, den biologiska mångfalden och på lång sikt mänsklighetens
10 överlevnad.

11
12 Ohållbara jordbrukspraktiker hotar miljön och den långsiktiga förmågan att producera livsmedel.
13 Centralländernas överkonsumtion sker dels på bekostnad av periferins möjlighet att garantera
14 mat tillgång och dels på naturmiljöer som går förlorade. Odling i monokulturer är ekonomiskt lönsamt
15 men bidrar till överanvändning av gödningsmedel, utarmning av jordar och minskad biodiversitet.
16 Genmodifierade grödor kan vara ett sätt att öka produktiviteten, men är idag ett medel för storföretag
17 att skapa monopol samtidigt som effekterna på den biologiska mångfalden är oklara. Ett hållbart
18 jordbruk behöver istället utgå från människors behov och ekologisk hållbarhet. Samhället behöver på
19 sikt gå tillbaka mot att i högre utsträckning vara självförsörjande av livsmedel. Industriell produktion
20 av animaliska produkter bör präglas av en human djurhållning och på sikt avvecklas helt.

21
22 Beslut om hur samhället ska förhålla sig till naturen behöver ställas under demokratisk kontroll så att
23 dagens behov tillfredsställs utan att äventyra möjligheten att tillfredsställa behoven i framtiden.
24 Lokala intressen för att skydda naturområden och kulturmiljöer ska gå före kapitalets önskan om att
25 utvinna naturresurser. Gruvor och vattenkraftverk påverkar lokalmiljön men är nödvändiga för en
26 omställning till förnybara energikällor. När det råder osäkerhet kring vilka effekter ett beslut kan få
27 för miljön bör försiktighetsprincipen tillämpas. Kärnkraft är djupt problematiskt ur miljö-, klimat- och
28 säkerhetsperspektiv i allt från brytning av uran till slutförvaring. Därför ska kärnkraften avvecklas
29 snarast möjligt för att ersättas med alternativa energikällor samt effektiviserad och minskad
30 konsumtion.

31 **Klimat**

32 Klimatet är vår tids ödesfråga. Likt andra miljöproblem beror den eskalerande klimatkrisen på ett
33 ohållbart utnyttjande av naturresurser. Klimatförändringarna medför utarmning av ekosystem och
34 ökad risk för extremväder vilket tvingar människor på flykt. Kapitalets rovdrift på naturen har gått så
35 långt att klimatförändringarna idag utgör ett definitivt hot mot mänskligheten och planeten.

36
37 Det kommande årtioendet är avgörande för att minska utsläppen av växthusgaser. Ett misslyckande
38 innebär inte bara en klimatkatstrof utan en total kollaps av det moderna samhället. För att motverka
39 klimatförändringarna krävs det att fossila bränslen fasas ut och ersätts av förnybara energikällor
40 parallellt med en omfattande energieffektivisering. Naturmiljöer som skog, våtmarker och akvatiska
41 ekosystem lagrar kol från atmosfären och behöver därför värnas och återställas. Genom regleringar
42 och offentliga satsningar flyttas beslutandemakt från det privata till det offentliga och gör en
43 klimatpolitik som gynnar folkflertalet möjlig.

44

1 Den globala miljöförstörelsen och den skenande överproduktionen måste stå tillbaka för en
2 omfördelning av jordens resurser. Centralländerna har byggt sitt välstånd på historiska utsläpp av
3 växthusgaser och genom frihandelsavtal kan de exportera sina utsläpp till periferin medan enskilda
4 staters möjlighet att reglera klimatskadlig verksamhet kraftigt begränsas. Samtidigt drabbas samhällen
5 i periferin och södra hemisfären hårdast av klimatförändringarna och är de mest sårbara för centrums
6 brutala klimatförödelse. Resurser måste prioriteras så att alla människors rätt att få sina behov
7 tillfredsställda går före centralländernas resursintensiva överkonsumtion. För att ge periferin
8 möjlighet att industrialisera sig behöver energiproduktionen sannolikt öka. Centralt för den globala
9 klimatpolitiken är att centralländerna tar ansvar för den skenande klimatkrisen och både beskostar
10 och leder vägen framåt för global och grön omställning.

11

12 Kapitalismen säkerställer att vinsten alltid prioriteras före klimatet. Kapitalets behov av ständig
13 expansion är oförenlig med den planering av produktion, konsumtion och resursfördelning som är
14 nödvändig för att sätta stopp för klimatförändringarna. Den långsiktiga lösningen på klimatproblemet är
15 en omorganisering av produktionen utifrån människans behov som drivkraft istället för ekonomisk
16 vinst.”

17